БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

36-хи жэлээ гарана

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

№ 305 (9137)
ДЕКАБРИИН 29
ВТОРНИК
1959 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

1959 оной декабриин 25-да КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй баталан абаhан тогтоол

ХҮДӨӨ АЖАХЫГАА СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ТУХАЙ

(газар таряалан хүгжөөн дэбжээхэ, ороohо таряа, сахарай свёкло, хлопок ба бусад техническэ ургамалнуудые, хартаабха, овощь, үрэ жэмэс, виноград болон ондоошье ургамалай ажахын продуктнуудые бүри элбэгээр ургуулан абадаг болохо тухай, ниитын мал ажал саашадань хүгжөөхэ, мяха, hү, ноohо, үндэгэ, мал ажалай бусад продуктнуудые үшөө ехээр абадаг болохо тухай, колхозууд ба совхозуудые шадамар бэрхэ хүдэлмэрилэгшэдтэй болгохо тухай, хүдөө ажахыгаа саашадань оньhожоруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные химдаруулха тухай, колхозуудай ниитын ажахые улам бэхижүүлхэ, колхозниигуудай байдал бүри hайжаруулха тухай КПСС-эй XXI съездын, ЦК-гэй декабриин (1958 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохо хэмжээ-ябуулганууд тухай)

Коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ программа хараалhан КПСС-эй XXI съездhээ хойшо промышленность ба хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ, арад зоной байдал улам hайжаруулха, Совет гүрэнэй эб найрамдалта гадаадын политика бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ шэнэ амжалтанууд туйлагдаа гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум ханангяар тэмдэглэнэ.

Баатар габьяата хүдэлмэришэн ангиин оролдолго хүсэлэлгын ашаар промышленна үйлэдбэриин түсэб 1959 оной 11 hарын турша соо үлүүлэн дүүргэгдээ. Түсэбhөө гадуур 40 гара миллиард түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдөө. Энэ үе соо бүтээгдэн гаргагдаhан промышленна хэрэгсэлнүүдэй хэмжээе үнгэрэгшэ жэлэй тусхайта үеынхитэй жэшэбэл, түсэбэй ёhоор хараалагдаhан 7,7 процентын оронд 11,3 процентээр нэмэhэн байна. Тиимэhээ долоон жэлэй түрүүшын жэлэй дүн юу харуулааб гэхэдэ, манай промышленность долоон жэлэй түсэбэй даабарита тоонуудаар хараалагдаhанhаа үлүү хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байнхай. Промышленностиин, барилгын талаар техническэ түргэн дэбжэлтэ туйлаха гэжэ партиин хараалhан программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ, промышленна продукциин өөрынь үнэ ба барилгын үнэ сэн химдаруулха түсэбтэ даалгабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Энэ жэлдэ амжалтануудай туйлагдаhан дээрэhээ долоон жэлэй хоёрдохи жэлэй арадай ажахын түсэб соохи промышленна үйлэдбэриин хэм хэмжээе 1960 ондо бүтээхэ гэжэ даабарина тоонуудаар хараалагдаhанhаа ехэ байхаар тогтоохо арга олгоо.

Хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ, дэбжээхын тула партиин XXI съездын, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин (1958 он) Пленумэй тодорхойлон хараалhан хэмжээнүүд совет хүнүүдэй дунда үйлэдбэриин айхабтар ехэ үүсхэл бадаруулаа. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоод, долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые болзорhоонь урид, 4—5 жэл соо дүүргэхын түлөө, мяханай, мал ажалай бусад продуктнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е богонихон болзор соо хүсэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Колхозууд болон совхозууд 1959 ондо ороohо таряа тариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэн байна. Энэ жэлдэ хүдөө ажахын элдэб ургамалнуудые тариhан ниитэ талмай 196 миллион гектар болоо гэхэ гү, али 1953 онойхиhоо 40 миллион шахуу гектараар нэмэhэн байха юм. Кукуруза тариhан талмайн хэмжээн 22 миллион гектарhаа дээшэ гаранхай. Ороной ороohо тарянай ажахы ехээр эрхилдэг хэдэ хэдэн нютагуудта ган гасуурай болобошье, энэ жэл гүрэмнай яhала ехэ ороohо таряа худалдажа абаа.

Ниитын мал ажал хурдан түргэнөөр хүгжэжэ үргэлжэлhөөр. 1959 оной 11 hарын турша соо колхозууд, совхозуудта үнгэрэгшэ жэлэй энэл үеынхиhөө 32 процентээр ехэ мяхан, 15 процентээр ехэ hүн, 25 процентээр дээшээ үндэгэн, 11 процентээр ехэ ноohон абтаа. Мал ажалай бүхы продуктнуудые худалдан абаха гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

1959 ондо орон дотор 62 миллион тонно hүн hаагдаха, энэмнай США-да hаагдадаг бүхы hүнэй хэмжээе 5 миллион тонноор үлүүлхэ байна. Мүнөө жэлдэ 845 мянган тонно гэхэ гү, али хүн бүхэндэ 4 килограмм хүртэхөөр тоhон абтаа, энэмнай США-гэй хүн бүхэндэ хүртэдэг тоhонhоо ехэ болоно. Тэндэ мүнөө жэл хүн бүхэнэй 3,7 тухай килограмм болохо жэшээгэй тоhон абтаха байха.

Мал ажалай продуктнуудай бүри ехээр үйлэдбэрилэгдэн абтахатай, худалдагдахатай хамта колхозууд, совхозуудай энэ жэлдэ ашаг шэмэтэ малайнгаа тоо толгойе нилээд ехээр нэмээhэн байна. Үнгэрэгшэ жэлэй энэл үеынхитэй жэшэбэл, үхэрэй тоо 1959 оной декабриин 1-дэ 18 процентээр, тэрэ тоодо үнеэдэй—13 процентээр нэмээ, гахайн—19 процентээр, хони ба ямаанай—5 процентээр, шубуунай—33 процентээр нэмээ. Гол түлэб кукурузын тарилгые үргэдхэжэ, ургасыень дээшэлүүлжэ, элдэб тэжээл элбэгжүүлhэн ябадал мал ажал хүгжөөхэ шухала арга нүхэсэл бололсоо.

Хүдөө ажахымнай техникээр хангагдасань hайжараа. Колхозуудые өөhэдын мэдэлэй техникээр хангаhан ушар колхозно үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоо. Эдэ хэмжээнүүднай колхозно байгуулалтын ашаг туhые бодото дээрэнь хэрэглэхэ, колхозно тосхоной коммунизм тээшэ дабшаха, экономическа, политическэ зорилгонуудые бүри түргэнөөр шиидхэхын тула шухала шэнэ арга боломжо олгоо.

Манай парти социалистическэ хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудые дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэд, эмхидхэлшэдээр хангахын тула hүүлэй жэлнүүдтэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулhан байна. Колхозууд, совхозуудта олохон бэрхэ хүтэлбэрилэгшэд ургаан гараа. Колхозно, совхозно үйлэдбэридэ мүнөө дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй 300 мянга гаран мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй хахадhаа олониинь, совхозуудай директорнүүдэй 90 шахуу процентнь дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй болонхой.

Газар таряалан ба мал ажалаа хүгжөөхэ тухай, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ тухай КПСС-эй XXI съездын, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин (1958 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй [illegible]маараар дүүргэгдэжэ байhан тушаа РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, Украинын, Казахстанай, Белоруссиин, Узбекистанай, Таджикистанай ба Азербайджанай Компартинуудай ЦК-нуудай элидхэлнүүдые соносожо. зүбшэн хэлсээд, КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум иигэжэ тэмдэглэбэ: эдэ республикануудай партийна организацинууд, советскэ болон хүдөө ажахын зургаанууд хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөн дэбжээхэ, долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ дүүргэгдэхэ түсэбтэ даабаринууд ба уялгануудые гүйсэдхэхэ хэмжээнүүдые хараалан, бэелүүлhэн байна.

Россин Федерациин, Украинын республикын партийна, советскэ, хүдөө ажахын зургаанууд, колхозууд болон совхозууд ороohо тарянай ажахы хүгжөөхэ, ороноо талха тарягаар хангаха, сахарай свёкло ба бусад техническэ ургамалнуудые бүри ехээр ургуулжа абадаг болохын тула нилээд ехэ хүдэлмэри хээ.

Ороohо таряа ехээр ургуулжа абаха ехэ арга боломжотой, нөөсэ баялигтай Казагай республика дотор энэ жэлдэ hайн ургаса гараhан байгаа, гэбэшье хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ехэхэн дутуу дундануудай тохёолдуулагдаhанhаа, эмхидхэлэй хүдэлмэриин hула байhанhаа шалтагаалан, ургасань хаhа саг соо хуряагдажа абтаагүй. Казахстанай КП-гэй ЦК, республикынь Министрнүүдэй Совет, партиин Кустанайска, Кокчетавска, Хойто-Казахстанай обкомууд, облгүйсэдкомууд ургаса хуряажа абалгада hайса бэлэдхүүлээгүй, колхозууд болон совхозуудые механизаторнуудаар хүсэд бүридүүлээгүй, ургаса хуряалгын техникэ заhабарилха ябадал хангаагүй байшоо. Республикын колхозууд, совхозуудай 30 гара мянган комбайн, 11 мянган жаткань ургаса хуряалгада хабаадаагүй. Казахстанда бэрхэ механизаторнуудые, хуряалгын техникэ, автотранспорт эльгээхэ зэргээр гүрэнэй зүгhөө энэ жэлдэ үзүүлэгдэhэн ехэ туhаламжые республикын организацинууд зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүй. Энээн дээрэhээ юу болооб гэхэдэ, ургаса хуряалгын хүдэлмэри ехээр унжагайраад, ороohо тарянай гээгдэхэ хорохо ябадал тохёолдоhон, ехэ таряан хуряагдангүй үлэжэ, саhанда дарагдаhан байна. Энэ республика өөрынгөө уялгануудhаа байха, гүрэндэ ороohо таряа худалдаха түсэбөөшье дүүргээгүй.

Россин Федераци ба Белоруссиин республика дотор, илангаяа ехэ ехэ городууд, промышленна гол газарнуудые тойруулан эмхидхэгдэhэн тусхай совхозуудтань овощь, хартаабха ехээр ургуулжа абтадаг болоhон байна.

Узбегэй, Таджигай республиканууд хлопок ехээр ургуулжа абаха хэрэгтэ горьтой амжалтануудые туйлаа. Энэ жэлдэ хлопок таридаг районуудай колхозууд, совхозууд жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээд, сэбэрлэгдээгүй 4 миллион 669 мянган тонно гэхэ гү, али манай орон дотор хлопок ургуулдаг болоhон бүхы түүхэдэхи эгээн ехэ хэмжээнэй хлопок гүрэндөө худалдаа.

Россин, Украинын, Казагай, Узбегэй, Грузиин; Азербайджанай, Молдавиин, Таджигай, Киргизиин, Армениин, Туркмениин республикануудай колхозууд болон совхозууд виноград, үрэ жэмэс, сай ехээр ургуулжа абаха хэрэгтэ горьтой амжалта туйлаа.

Мяха абалгын талаар нилээд ехэ амжалта туйлагдаа. Энэ жэлэй 11 hарын турша соо мяха абалга Россин Федерациин колхозууд, совхозуудта 35 процентээр, Украинын ССР-эй—30 процентээр, Казагай ССР-эй—37 процентээр, Белоруссиин ССР-эй — 31 процентээр, Узбегэй ССР-эй—13 процентээр, Грузиин ССР-эй—9 процентээр, Азербайджанай ССР-эй—12 процентээр, Литвагай ССР-эй—32 процентээр, Молдавиин ССР-эй—9 процентээр, Латвиин ССР-эй—39 процентээр, Киргизиин ССР-эй—32 процентээр; Таджигай ССР-эй—22 процентээр, Армениин ССР-эй—5 процентээр, Туркмениин ССР-эй—6 процентээр, Эстониин ССР-эй—42 процентээр нэмэhэн байна. hү, ноohо, үндэгэ абалга баhал дээшэлээ.

Рязаниин областиин ажалшад партийна организациин хүтэлбэри доро ниитын мал ажал хүгжөөхын түлөө тэмсэлдээ гайхамшаг илалта туйлаа. Эдэнэр 1959 оной турша соо колхозууд, совхозуудта мяха абалгын хэмжээе 3,8 дахин ехэ болгожо, 1958 онойхиhоо гурба дахин ехэ мяха гүрэндөө худалдажа, үндэр дээдэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо али тухай ехэ арга боломжын колхоз, совхоз бүхэндэ, район бүхэндэ, область бүхэндэ бии байhые Рязаниин областиин ажалшадай энэ гайхамшаг жэшээ эли тодоор гэршэлбэ.

Долоон жэлэй даабарие болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөөнэй дэлгэрhэн үедэ түрүү колхозууд, совхозууд, хүдөө ажахын үйлэдбэриин үүсхэлшэд газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые абалгаяа эрид шууд нэмээхэ айхабтар ехэ нөөсэ арга боломжоёо шадамар бэрхээр хэрэглэлгын эрхим жэшээ харуулжа байна.

Тамбовско областиин нүхэр Е. И. Андреевагай хүтэлбэрилдэг Коминтерны нэрэмжэтэ колхоз уялгаяа болзорhоонь жэл урид дүүргэжэ, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 171 центнер мяха, 350 центнер hү абаhан байна.

Рязаниин областиин нүхэр А. И. Ефремовагай хүтэлбэрилдэг Кировэй нэрэмжэтэ колхоз 1959 оной турша соо мяха абалгынгаа хэмжээе 4,5 дахин нэмээжэ, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 173 центнер мяха абаhан, 346 центнер hү гүрэндөө худалдаhан байха юм.

Львовско областиин Шевченкын нэрэмжэтэ колхозой гахайшан Ярослав Чиж энэ жэлэй 11 hарын турша дотор 560 центнер үлүүтэй гахайн мяха гүрэндөө тушаагаад, 1960 ондо 1000 центнер, 1961 ондо—2,5 мянган центнер гахайн мяха тушааха уялга абаа.

Гахайн мяханай нэмэhэн центнер бүриин өөрынь үнын энэ жэлдэ 224 түхэригтэ хүрэтэр химдарhаниинь энэ үүсхэлтэ малшанай хүдэлмэридэхи эгээн шухала зүйл болоно. Нүхэр Чиж гахайнуудые эдеэлүүлхэ рацион зүбөөр табиhанай ашаар иимэ амжалта туйлаа. Тэдэниие тэжээхэдээ үнөөр химда шэмэтэ тэжээл ехээр хэрэглэжэ, энэ жэлдэ мяханай нэмэхэ центнер бүриин 2,7 центнер концентрат гаргашалhан байна. Гахайнуудые зоргон соонь, олоор байлгажа тэжээhэн, хүндэ хүдэлмэри оньhожоруулhан дээрэhээ гарза гаргашань эрид ехээр хороhон байна.

Омско областиин «Победитель» совхозой гахайшан Татьяна Перешивко 11 hарын турша соо 2076 гахай шахажа, гүрэндөө 1972 центнер мяха тушаагаа.

Калининска областиин «Большевик» совхозой гахайшан Валентина Белова энэ жэлдэ 1500 гахай тэжээжэ, гүрэндөө 1200 центнер мяха тушааха уялга абаhан аад, тэрэнээ дүүргээ.

Латвиин ССР-эй «Катениеки» совхозой гахайшан Антон Бартулис 2014 гахай шахажа, гүрэндөө 2000 центнер мяха тушаагаа. Ерэхэ жэлдэ 3 мянган гахай шахаха, гүрэндөө 3 мянган центнерhээ бага бэшэ мяха тушааха уялга абаба.

Харьковска областиин «Борки» совхозой шубуушан Вера Сидора 1959 ондо гансааран 6 мянган эмэ тахяа хаража, тэдээнhээ миллион үндэгэ абаhан байна. Энэ шубуушан 1960 ондо 12 мянган эмэ тахяа хараха, 2 миллион үндэгэ абахаб гээ.

Рязаниин областиин «Фундамент социализма» колхозой суута hаалишан, Социалистическэ Ажалай хоёр дахин Герой Прасковья Коврова энэ жэлдэ үнеэн бүриhөө дунда жэшээгээр 8259 килограмм hү hаагаа.

Сталинградска областиин «Красное Сормово» колхозой hаалишан Вера Рыбачек энэ жэлэй 11 hара хахадай турша соо үнеэн бүриhөө 5100 килограмм hү hааhан байна. Валентина Гагановагай жэшээе халан абажа, энэ hаалишан өөрынгөө даадаг hү ехэтэй үнеэдые ондоо hаалишанда үгөөд, hү шэмээр бага үнеэдые даажа, жэлэй турша соо үнеэн бүриин 6000 килограммhаа доошо бэшэ hү hааха уялга абаа.

Ставрополиин хизаарай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Иван Малашенко хонидоо хэнзэлүүлхэ хүдэлмэри эмхидхээд, 1958—1959 онуудай турша соо 100 эмэ хонин бүриhөө 374 хурьга абаhан байна. Жэл соо бүхы отарынь хонин бүриhөө дунда жэшээгээр 10 килограмм ноohон хайшалагдаа.

Кукуруза ба бусад ургамалнуудые тариха, хуряаха хүдэлмэри оньhожоруулжа, ехэ амжалта туйлаhан мэдээжэ механизаторнууд Николай Мануковский, Александр Гиталов гэгшэд колхозно үйлэдбэриин бүхы hалбаринуудые үргэлжэ дээрэнь оньhожоруулха үүсхэл гаргаа.

Хлопок ургуулжа абалгаар гайхамшаг амжалта туйлаhан механизаторнууд Валентин Тюпко, Турсуна Ахунова, Меликуза Умурзаков, Самад Курбанов, Абубакир Балабаев болон бусадай үйлэдбэриин жэшээ шухала удхашанартай.

Ташкентын областиин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой механизатор—залуу колхозник Турсуна Ахунова энэ жэлдэ хлопок хуряадаг машинаар 210 тонно сэбэрлэгдээгүй хлопок суглуулаа. 1960 ондо тарихаhаа эхилээд, хуряажа абаха хүрэтэрхи бүхы үе соо 100 гектар хлопок имагтал машинын хүсөөр элдүүрилхэ уялга бригадатаяа хамта даажа абаа. Тэрэнэй толгойлдог бригада 1960 ондо 500 тонно гэхэ гү, али гектар бүриин 50 центнер сэбэрлэгдээгүй хлопок ургуулха уялга абанхай.

Олохон районууд, колхозууд, совхозууд, үйлэдбэриин түрүү үүсхэлшэд кукурузын ехэ талмай дээрэhээ элбэг баян ургаса абаhан байна. Красноярска хизаарай Ермаковско, Каратузска, Курагинска, Краснотуранска, Рыбинскэ, Саянска, Минусинска районуудтахи кукурузын гектар бүриhөө 300 үлүүтэй центнер ногоон эшэ набша хуряагдаа. Минусинска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд Н. Филиппов, Н. Мягких гэгшэд Н. Мануковскитай мүрысөөд, энэ жэлдэ гарай хүсэ гаргангүй, 153 га кукурузын гектар бүриhөө 600 үлүүтэй центнер ногоон эшэ набша ургуулжа абаа, мүн Ермаковско районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой звеньевой М. Селезнев 110 га шэнэ нуга газарта таригдаhан кукурузын гектар бүриhөө 1300 центнер ногоон эшэ набша ургуулжа абаа.

Тернополиин областьдо 38 мянган гектар талмай дээрэhээ гектар бүриин 40 центнер кукурузын ороohон ургуулагдаа, тиихэдэ 100 мянгаhаа дээшэ гектар талмай дээрэhээ гектар бүриин 550 центнер эшэ набша, буурсаг суглуулагдаба. Залещицкэ районой Москвагай 800 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой Петр Мотрук гэгшын звено 15 гектар талмай дээрэhээ гектар бүриин 221 центнер кукурузын ороohоной ургаса, тиихэдэ 56 гектар талмайн гектар бүриhөө 1460 центнер ногоон эшэ набша буурсагтайнь суглуулаа. Мельнице-Подольско районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой Евгений Долинюк гэгшын звено 105 гектар талмай дээрэhээ 1605 центнер кукурузын эшэ набша, 20 гектар талмайн гектар бүриhөө 223 центнер кукурузын ороohо абаhан байна.

Бүхы республика, хизаар болон областьнуудай хүдөө ажахын олон янзын hалбаринуудта ажалай үндэр бүтээсын жэшээ харуулжа байhан үйлэдбэриин олон мянган новаторнууд бии. Хүдөө ажахые саашадань дэбжээн хүгжөөхын түлөө, манай орон дотор газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохын түлөө тэмсэлдэ шэнэ шэн габьяа гаргахыень хүдөө ажахын бүхы ажалшадые тэдэнэй гайхамшаг жэшээ зоригжуулна.

Долоон жэлэй даалгабаринууд, тэдэниие болзорhоонь урид дүүргэхэ уялганууд колхоз, совхоз бүхэнөөр, область, республика бүхэнөөр амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ гэhэн этигэл түрүү колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин новаторнуудай дүй дүршэл, хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абаха талаар туйлаhан тэдэнэй туйлалтанууд түрүүлнэ.

Республиканууд болон областьнуудай, түрүү районууд, колхозууд, совхозууд болон үйлэдбэриин новаторнуудай эдэ амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, олон область, район, колхоз болон совхозуудта хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абахын тула арга боломжонууд болон эд зөөри хүсэд дүүрэн хэрэглэгдээгүй, абаhан уялгануудаа дүүргэхэ талаар гээгдэлдэ орохо ушар гараhан байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум анхарал хандуулба.

Орон доторнай ниитэ дээрээ мал ажалай ашаг шэмын бүри ехээр абтадаг болоошье hаань, мүнөө жэл хэдэ хэдэн республика, хизаар болон областьнууд бага ургалта үгөө. 1959 оной 11 hарын туршада, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, Туркмениин ССР-эй колхоз, совхозуудта мяха абалга 6 процентээр, Армениин ССР-тэ—5 процентээр, Томско областьдо — 5 процентээр ехэ болоо, харин тиихэдэ Новосибирскэ, Брянска областьнуудай колхоз, совхозуудта, нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, мяхан багаар абтадаг болонхой.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэхи гол дутагдал гэбэл, олон область, хизаар болон республикануудта колхоз, совхозуудай ажахын ажал-ябуулгын хэмжээн ондо ондоо байна. Ниитынгээ ажахые hайнаар эрхилжэ, хүдөө ажахын продукци бүри ехээр саг үргэлжэ абажа байдаг түрүү колхоз, совхозуудай хажуугаар, түрүүшүүлhээ холо гээгдэжэ ябаhан, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ бага продукт абадаг, экономическа талаараа hула ажахынууд үшөөл үсөөн бэшэ бии. Зэргэлжэ оршодог, нэгэн адли эрхэ байдалда байгаад, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса, мал ажалай ашаг шэмэ абалгаар, мүн ажалай гаргаша болон продукциин өөрынь үнын талаар тад ондоо үрэ дүнгүүдтэй байдаг колхозууд, совхозууд болон бүхэли районууд үсөөн бэшэ.

Мүнөө, манай орон дотор хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо зорилгын эрид хурсаар табигдаад байhан сагта экономическа талаараа hула колхозуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха талаар хүдэлмэри онсо ехэ удхашанартай болоод байна. Колхоз, совхоз бүхэндэ, илгадгүй бүхы районууд, областьнууд, хизаарнууд болон республикануудта продукци эгээн ехээр абадаг болохо шухала. Тиихын тула дүй дүршэл ехэтэй, мэргэжэл шадабари hайнтай, ажал хэрэгые эмхидхэжэ шадаха, газар таряалангые, мал ажалые эрид hайнаар эрхилхэ ябадалые хангажа шадаха кадрнуудаар гээгдэнги колхоз, совхозуудые бэхижүүлхэ хэрэг шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоно.

Газар таряалангые, мал ажалые эрхилхэ хэрэг нэн түрүүн үйлэдбэрээ шадабаритайгаар эмхидхэлгэhээ, байhан арга боломжонуудаа хүсэд дүүрэн хэрэглэхэ болон наукын туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ябадалhаа дулдыдаха юм гэжэ түрүү колхоз, совхозой дүй дүршэл элитээр гэршэлнэ. Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрхилхэ юрын эрилтэнүүдые бүдүүлигээр эблэhэн олон тоото баримтанууд бии гэбэл: тарилгын болзор сахигданагүй, нютагай үтэгжүүлгэ муугаар хэрэглэгдэнэ, газар муу шанартайгаар элдүүрилэгдэнэ, хуряалгын хүдэлмэри унжагайруулагдана, полинууд дээрэhээ hолоомон саг соогоо хуряагданагүй, пар болон намарай пар хахалха түсэб саг үргэлжэ дүүргэгдэнэгүй.

Эзэн бусаар газар эдлэхэ ябадал үшөөл зайсуулагдаагүй. РСФСР-эй (Вологодско, Новгородско, Псковско болон бусад зарим), Латвиин ССР-эй, Эстониин ССР-эй хэдэ хэдэн областьнуудта хүдөө ажахын орхигдоhон эдлүүриин газарнууд хэрэглэгдээгүй байхаhаа гадна, хахалагдаhан газар саашадаа хорооглдожо. тарилгын талмай бага боложо байна.

Олон колхоз, совхозуудта мал hүрэг, илангаяа эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ хэрэг хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй, фермэнүүдтэ үнеэдэй тоо толгой удаанаар олошоруулагдана. тэрээнhээнь боложо хүдөө ажахын эдлүүриин 100 гектар газар бүхэндэ үнеэдэй тоо тон үсөөн байhаар. Липецкэ, Кемеровскэ, Хойто-Казахстанай болон бусад зарим областьнуудай, Ставрополиин хизаарай колхоз, совхозууд хүдөө ажахын эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ оройдоол 2—4 үнеэ барилаг байна.

Грузиин, Азербайджанай, Киргизиин, Таджигай союзна республикануудай колхоз, совхозуудта ниитын мал ажал удаанаар хүгжөөгдэнэ.

Колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ мал hүрэгэй шанар түргөөр hайжаруулхын тула племенной хэрэгэй, искусственна үрэжүүлгын шухала байhание совхоз, колхозуудай болон хүдөө ажахын органуудай олон хүтэлбэрилэгшэд тоонoгүй гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тэмдэглэнэ.

Хэдэ хэдэн область, хизаар болон республикануудта малай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ зорилго үшөөл хүсэд дүүрэн шиидхэгдээгүй. Энэ юун дээрэhээ болооб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд ниитын мал ажалые тэжээлээр хангаха хэрэгтэ кукурузын удхашанарые тоохогүй ябадалаа үргэлжэлүүлhээр, тиигээд энэ ургамалые агротехническэ талаарнь муугаар таржа, харууhалжа, бага ургаса суглуулна. Олон колхоз, совхозуудта ехэ талмай дээрэhээ кукуруза буурсагуудайнгаа hүн эдеэтэй болоогүйдэнь хуряагдана, тиимэhээнь горьтой тарян суглуулагдангүй үлэшэнэ, мүн силоснь шэмэ муутай болоно.

Шэнэ газар эдлэhэн районууд мяха, hү, ноohо, үндэгэ абалгаяа горьтойхоноор дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжотой юм. Гэбэшье эдэ районуудай олонхи

(*Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта*)

1959 оной декабриин 25-да КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй баталан абаһан тогтоол

ХҮДӨӨ АЖАХЫГАА СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ ТУХАЙ

(*Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта*)

колхоз, совхозуудта мал ажал үшөөл удаанаар хүгжөөгдэнэ.

Хүдөө ажахыда ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлхын шухала эрхэ нүхэсэл гэхэдэ, үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха хэрэгые үргэнөөр нэбтэрүүлгэ болоно. Теэд трактор болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын промышленность, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, научно-шэнжэлэлгын институдууд хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха зорилгые һулаар шиндхэнэ. Сталинградай, Липецкэ, Калининска, Грузиин, Рязаниин, Вороножой, Ташкентын, Запорожско совнархозуудай заводууд, конструкторска, научно-шэнжэлэлгын организацинууд шэнэдхэгдэһэн мүнөө үеын техникые—түргөөр ябадаг тракторнуудые, шаггагалагдадаг машина болон зэр зэбсэгүүдые, өөрөө ябадаг шасси, хартаабха хуряадаг комбайнууд болон ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые саашадань оньһожоруулхын, хүдөө ажахыда хэрэглэгдэжэ байһан хуушарһан, бүтээсэ багатай техникые һэлгэхын тула хэрэгтэй бусад машинануудые зохёожо, үйлэдбэридэ хэрэглэхэ даалгабаринуудаа дүүргээгүй.

Трактор, автомобиль болон хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые, резино-техническэ хэрэгсэлнүүдые, илангаяа шинэ бүтээн гаргаха, худалдаха хэрэгые эмхидхэлгэдэ байһан ехэ дутагдалнууд усадхагдаагүй зандаа. Новосибирскэ, Ростовско, Пензенскэ, Брянска, Днепропетровско болон Винницкэ совнархозуудай предприятинууд запасной частьнуудые бүтээн гаргаха түсэбөө дүүргээгүй.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө ажахын наукануудай бүхэсоюзна академи, союзна республиканuудай хүдөө ажахын наукануудай академинүүд, научно-шэнжэлэлгын, һуралсалай олон институдууд хүдөө ажахые хүгжөөхэ теоретическэ эгээн шухала асуудалнуудые һулаар шиидхэнэ, өөһэдынгөө хүдэлмэриие удаанаар шэнэдхэн һайжаруулна, үйлэдбэритэй үшөөл һула холбоо барисаатай байна. Научна эмхи зургаануудай хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй, тиимэ дээрэһээ научна олон хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө научно-шэнжэлэлгэнүүд болон дурадхалнуудаа үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө харюусалгатай байнагүй. Хүдөө ажахын туршалгын үсөөн бэшэ станцинууд, научна эмхи зургаанууд, һургуулинууд колхоз, совхозуудта жэшээ харуулнагүй, юуб гэхэдэ, зэргэ оршодог ажахыһаа үйлэдбэриин талаар бага үрэ дүн туйлаһан байдаг юм.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриие нютагай олон партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай һулаар ябуулһан, колхоз, совхозуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ хуушанайхяараал хандадаг байһан дээрэһээл газар тариалангые, мал ажалые хүгжөөлгэдэхи дутагдалнууд гол түлэб тайлбарилагдана гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно. Тэдэнэр үйлэдбэриин бодото эмхидхэлшэд байхын, шэнэ, түрүү юумые ажал хэрэгтээ эрид шууд нэбтэрүүлхын оронд партиин хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые ёһо тэдыгээр дэмжэлгээр, юрэнхы уряануудаар ажалаа хизаарладаг байна, дутагдалнуудтай эбсэнэ, колхоз болон совхозуудай ажал хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлнэгүй.

Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань түгэс хүсэтэйгөөр дэбжээхын тула хэрэгтэй бүхы эрхэ нүхэсэл мүнөө манай орон дотор байгуулагданхай. Хүн бүхэндэ хүртэхэ мяха, һү, тоһо абаха талаар ойрын жэлнүүдтэ Америкын Холбоото Штадуудые хүсөөд, ахижа гарахын түлөө түрүү колхоз, совхозуудай үүсхэлээр мандан хүгжэһэн бүгэдэ арадай хүдэлөөн улам үргэн далайсатай боложо байна. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй даалгабаринууд болзорһоо урид сохом дүүргэгдэхэ гэжэ республиканууд, хизаарнууд болон областьнуудта дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн харуулна.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленум нигэжэ **тогтооно:**

1. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй (нүхэр Полянскиин), Украинын КП-гэй ЦК-гэй (нүхэр Подгорнын), Казахстанай КП-гэй ЦК-гэй (нүхэр Беляевай), Белоруссиин КП-гэй ЦК-гэй (нүхэр Мазуровай), Узбекистанай КП-гэй ЦК-гэй (нүхэр Рашидовай), Таджикистанай КП-гэй ЦК-гэй (нүхэр Ульджабаевай), Азербайджанай КП-гэй ЦК-гэй (нүхэр Ахундовай) элидхэл дотор тодорхойлон хэлэгдэһэн, газар тариалан болон мал ажалые саашадань дэбжээхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо талаар хэмжээ-ябуулгануудые, долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялганuудые һайшаан дэмжэхэ.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй зохёоһон, һайшаан дэмжэһэн хэмжээ-ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ партийна организацинуудай, хүдөө ажахын бүхы ажалшадай хүсэл оролдолго элсүүлхыень дурсагдаһан республикануудай партийна, советскэ органуудта даалгаха.

2. Долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ, орооһо тариа, сахарай свёкло, хлопок болон бусад техническэ ургамалнуудые, хартаабха, овощь, үрэ жэмэс, виноград болон ургамалай ажахын бусад продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо талаар; ниитын мал ажалые хүгжөөхэ, мяха, һү, нооһо, үндэгэ бүри ехээр абадаг болохо талаар, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ болон продукциин өөрынь үные химдаруулха талаар хэмжээ-ябуулгануудые район, колхоз, совхоз бүхэндэ долоон жэлэй түсэбэй түрүүшын жэлдэ туйлагдаһан үрэ дүнгүүдээ хараадаа абалсан, зохёон табихыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-е, партиин крайкомууд, обкомууд болон райкомуудые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, мүн крайгүйсэдкомууд, облгүйсэдкомууд болон райгүйсэдкомуудые уялгалха. Эдэ хэмжээ-ябуулганууд мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин новаторнууд, мүн колхоз, совхозуудай элэбхитэдэй үргэн хабаадалгатайгаар зохёогдоод, колхозникуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ партиин райкомууд, обкомууд, крайкомуудай пленумүүд дээрэ дүүшэн хэлсэгдэхэ, тингээд союзна республикануудай компартинуудай Центральна Комитедүүдтэ согсологдоод, КПСС-эй ЦК-гэй үзэмжэдэ табигдаха ёһотой.

Колхоз, совхоз болон район бүхэндэ эдэ хэмжээ-ябуулгануудые зохёоходоо, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохын зорилгоор арга боломжонуудаа элирүүлхэ, элсүүлхэ ябадалые гол зорилго гэжэ тоолохо. Түрүү ажахынуудай, үйлэдбэриин новаторнуудай дүй дүршэлдэ, наукын туйлалтануудта түшэглэн, ажалай бүтээсын хэлбэришэгүй ургалтые хангахын, продукциин единицэ бүхэндэ эд зөөри болон ажал багаар гаргашалхые хангахын тула, мүн энээнэй үндэһэ һуури дээрэ долоон жэлэй даалгабаринуудые ажахы бүхэнэй болзорһоонь урид дүүргэхын тула техникээ улам һайнаар хэрэглэхые, газар тариаландаа, мал ажалдаа түрүү арга нэбтэрүүлхые хараалха шухала. 1960 ондо—долоон жэлэй түсэбэй хоёрдохи жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абаха талаар даалгабаринуудые дүүргэхэ болон үлүүлэн дүүргэлгые хангаха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүри ехээр оньһожоруулагдаха, колхозникуудай мэргэжэл шадабариин дээшэлхэ болон ажалай эмхидхэлэй һайжарха бүри, промышленна предприятинууд дээрэ хэгдэдэг шэнгеэр колхозуудта түрүү нормые, ажалай түлөөһые саг үргэлжэ дахин хаража, шэнээр тогтоожо байха шухала. Тингэбэл ажалай бүтээсын саг үргэлжын ургалта, ниитын ажахые үргэдхэн хүгжөөхын, колхозникуудай материальна энхэ байдал улам һайжаруулхын тула нөөсэеэ бүри ехэ болгохо ябадал хангагдаха байна.

Колхозуудай, мүн колхозникуудай олзо доходой ехэ болохотой хамта хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абалга, тэдэнэй өөрынь үные химдаруулга эдэ продуктнуудай розничиа сэнгүүдые химда болгоно. Энэнь бүхы совет арадай ажаһуудалай хэмжээе саашадань үргэхэ хэрэгтэ һайн нүлөө үзүүлхэ байна. Тиихэтэй хамта колхозникуудай ажалай түлөөһэн тус районой гү, али областиин хүдэлмэришэнэй салин хүлһэнэй хэмжээнһээ дээшэлхэ ёһогүй. Ороной материальна баялигые хамтынгаа ажалаар байгуулжа байһан хүдэлмэришэд болон колхозникууд өөһэдынгөө энхэ байдалые һайжаруулхын тула нэгэн адли алхамаар дабшаха ёһотой.

3. Товарна орооһо тарияанай бүри тогтууритай нөөсэ бии болгохоор бодото арга боломжо байгуулхын тула жэлдээ 10—11 миллиард пүүдһээ бага бэшэ орооһо тариа абадаг болохо хэрэг нютагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, колхоз, совхозуудай шухалын шухала зорилго гэжэ тоолохо.

Тиихын тула шэнэ газар эдлэхэ, шииг нойтотой зонодо сэбэр парые таримал параар һэлгэхэ, тэрэшэлэн бага ургаса үгэдэг ургамалнуудые ехэ ургасатай ургамалнуудаар һэлгэхэ, кукурузын тарилгые үргэдхэхэ зорилгоор тарилгын талмайнуудые зүбөөр дахин хубаарилжа, орооһото ургамалнуудай тарилгые үргэдхэхэ.

Бүхы колхоз, совхозуудта газар тариалангаа бүри һайнаар эрхилдэг болохо, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэринүүдые үнгэргэхэ болзор болон шанарыень шангаар сахиха, нөөсэеэ ехэ болгохо, нютагай үтэгжүүлгэнүүдые һайнаар хэрэглэдэг болохо, имагтал сортовой үрэһөөр тарилга хэжэ, энээнэй ашаар ургаса дээшэлүүлхэ, орооһо тарияанай валовой суглуулбариие тогтууритай болгохо.

4. Сахарай свёклын, хлопчатнигай, лён-долгунецэй, бусад техническэ ургамалнуудай тарилгын талмайе үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые хараалхыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-е, Министрнүүдэй Соведүүдые, КПСС-эй обкомууд болон крайкомуудые, облкрайгүйсэдкомуудые уялгалха.

Оронойнгоо эрилтые хүсэд дүүрэн хангаха хэмжээнэй хартаабха, овощь абадаг болохо. Тиихын тула урдань байгуулагдаһан тусхай совхозуудта, тэрэшэлэн городууд болон промышленна центрнүүд шадар шэнэ совхозуудые эмхидхэжэ, эдэ ургамалнуудые бүри ехээр ургуулдаг болохо.

Байгаалиин һайн эрхэ байдалтай Хойто Кавказай, Закавказиин, Украинын, Молдавиин, Дунда Азиин районуудта тусхай совхозуудые эмхидхэхэ гү, али үрэ жэмэс, виноград тарихаар зарим колхозуудые мэргэжүүлхые хараалха.

Садай болон виноградай ажахыда хэрэглэхын тула үтэгжүүлгэ, ядохимикадуудые, тэрэшэлэн виноград ургуулгада хэрэглэгдэдэг проволоко бүри ехээр бүтээн гаргадаг болохо талаар хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо, КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихыень СССР-эй Госпланда даалгаха.

5. Колхозуудта хлопок-сырец, сай, бахчева ургамалнуудые, виноград, үрэ жэмэс, нооһо абалгын өөрынь үные химдаруулха талаар Узбегэй ССР-эй, Таджигай ССР-эй, Киргизиин ССР-эй, Туркмениин ССР-эй, Азербайджанай ССР-эй, Грузиин ССР-эй, Украинын ССР-эй КП-гэй ЦК-гэй болон Министрнүүдэй Соведүүдэй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурадхалнуудые, тэрэшэлэн гүрэндэ колхозуудай худалдадаг хүдөө ажахын зарим продуктнуудай худалдан абаха сэнгүүдые доошолуулжа, тэдэ сэнгүүдыень колхозуудай тушаадаг продукциин сэндэ дүтэлүүлхэ тухай тэдэнэй дурадхалнуудые һайшаан дэмжэхэ. Энэнь арад зоной хэрэглэдэг эд бараанай гүрэнэй розничиа сэнгүүдые саашадань химда болгожо, совет арадай ажабайдалай материальна хэмжээень улам өөдэнь үргэхэ арга олгохо байна.

Энэ асуудал тушаа дурадхалнуудаа союзна республикануудай компартинуудай ЦК-тэй, Министрнүүдэй Соведүүдтэй зүбшэлдэжэ, 3 һарын болзорой туршада зохёон табяад, КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табихыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ, СССР-эй Финансын министерстводэ даалгаха.

6. Эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ мяха, һү, тоһо, нооһо, үндэгэ, бусад продуктнуудые бүри ехээр абахын, тэдэнэй өөрынь үные горьтойгоор химдаруулхын тулада ниитын мал ажал саашадань хүгжөөхэ, колхоз, совхозуудай фермэнүүдэй ашаг шэмэтэ бүхы түрэлэй малай болон шубуунай тоо бүри олон болгохо, тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болохо, малай үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, искусственна аргаар үрэжүүлгые үргэдхэхэ, мал ажал эрхилхэ шэнэ түрүү аргануудые хэрэглэхэ хэмжээ-ябуулгануудые зохёожо, бэелүүлхыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомууд болон обкомуудые, республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, крайгүйсэдкомууд болон облгүйсэдкомуудые уялгалха. Энэ зорилгоор иимэ юумэ хэхэ шухала:

гүрэндэ худалдаха мяханай бодо мал үсхэбэрилдэг тусхай фермэнүүд болон бригаданuудые байгуулха. Эдэ фермэ, бригаданuудта мал һайнаар шахажа, адуулжа, тон тарган болгоод, 325—375 килограммһаа бага бэшэ амидын шэгнүүртэйгээр бодо мал гүрэндэ худалдаха;

сахарай заводуудай болон эдеэ хоолой промышленностиин бусад предприятинуудай дэргэдэ мал шахадаг гүрэнэй, совхозой, колхозой болон колхоз хоорондын пунктнуудые олон болгохо;

гүрэндэ тушаагдаһан малые томо болгохо, бэлшээжэ, шахажа таргалуулха хүдэлмэри совхозуудта, мал шахадаг тусхай ажахынуудта эмхидхэхэ.

Хүдөө нютагуудта дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн хадаа 16 миллион тонно мяха абаха талаар долоон жэлэй түсэбэй даалгабари болзорһоо урид—1963 ондо дүүргэгдэхэ гэһэн найдабари түрүүлнэ. Гэхэтэй хамта хүн бүхэндэ мяханай хүртэсын талаар США-е хүсэхэ зорилго шиидхэхын тулада 20—21 миллион тонно мяха абаха шухала болоно. Социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо абаһан уялгануудаа дүүргэлтэ болгон, долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудһаа гадуур 4—5 миллион тонно мяха нэмэжэ абахыень хүдөө ажахын бүхы ажалшадые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум уряална.

7. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар партиин XXI съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада хамагай түрүүндэ оньһожоруулгын болон электрификациин талаар таһалгаряагүй техническэ дэбжэлтэ хангаха, ажалаа үргэлжэдэнь оньһожоруулхын тулада колхоз, совхозуудые шэнэ техникээр бүри түргэнөөр хангаха, тэрэнэй үндэһөөр хүдөө ажахын хүдэлмэри үнгэргэхэ саг болзорые горьтойгоор хороохо, газар тариалан бүхы дээрэнь шадамар бэрхээр эрхилдэг болохо, ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ химдаруулха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум тоолоно.

Ойрын жэлнүүдтэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань бүри ехээр оньһожоруулга ямар гол шэглэлтэй байхаб гэхэдэ, тракторнууд болон хүдөө ажахын гол шухала машинанууд хүдэлжэ байха үедөө бүри түргэнөөр ябадаг болгогдохо юм. Тэрэнэй тулада шэнэ түхэлэй тракторнууд, хүдөө ажахын машина болон багажа зэбсэгүүд ухаалан зохёогдохо. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүсэдөөр оньһожоруулагдаагүй хүдэлмэридэ (орооһо сэбэрлэлгэ, ашалга-буулгалгын хүдэлмэри, хлопок хуряалга, свёкло, хартаабха малталга, мал ажалай фермэнүүдэй ажал үргэлжэдэнь оньһожоруулга, ажахы доторой транспорт, сад болон виноград тариха хүдэлмэри оньһожоруулга гэхэ мэтэ) хэрэглэхын тулада колхоз, совхозуудые машинанууд болон механизмуудаар хангаха хэрэгтэй.

СССР-эй Госплан, Автоматизациин болон машина бүтээлгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй комитет, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство хадаа тракторна промышленностиин болон хүдөө ажахын машина бүтээлгын конструкторска болон туршалгын базануудые хүгжөөхэ хэмжээ-ябуулгануудые союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй хамта зохёогоод, тэдэниие һарын болзор соо КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ табиха ёһотой.

Технологическа картануудай ёһоор, хамагай түрүүндэ, хабарай тарилгые таба—зургаан үдэр соо, орооһо тариа хуряалгые 10—12 хүдэлмэриин үдэр соо дүүргэхыень хараадаа абан, хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые үргэлжэдэнь оньһожоруулхада хэрэгтэй болохо зэргээрнь трактор, машина болон механизмуудые бүтээжэ, хүдөө ажахыда үгэхөөр хангахыень СССР-эй Госпланиие уялгалха.

Энэ асуудалаар дурадхалнуудые һарын болзор соо КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ хүргэхыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй Хүдөө ажахын министерстводэ даалгаха.

8. Биологиин, физикын, химиин болон үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй дэбжэлтые, хүдөө ажахыдахи таһалгаряагүй техническэ дэбжэлтые хангадаг бусад дүтэрхы наукануудай шэнэ шэнэ туйлалтануудые бүри хүсэдөөр хэрэглэн, теоретическэ шэнжэлэлгэнүүдые хүгжөөхэ гээшэ хүдөө ажахын наукын тон шухала зорилго гэжэ тоолохо.

Үйлэдбэритэй холбоо барисаагаа али болохоор үргэдхэн, бэхижүүлхыень, мэргэжэлтэдые бүри һайнаар бэлэдхэдэг болохыень, газар тариалан болон мал ажалые бүри шадамар бэрхээр эрхилдэг болоходонь, мүн экономикоёо бүри түргэнөөр дэбжээхэдэнь, хүсэ болон зөөри бүри багаар гаргашалаад, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ продукци ехээр абадаг болоходонь туһалхаар ажалаа эрхилхэ шэнэ түрүү арга методуудые согсолон, үргэнөөр хэрэглэхэ ябадалдань колхоз, совхозуудта бодото туһаламжа бүри ехээр үзүүлдэг болохыень СССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна хүдөө ажахын академиие, хүдөө ажахын талаар научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд болон һуралсалай газарнуудые уялгалха.

9. Һүүлэй үедэ хүдөө нютагуудта колхоз хоорондын холбоо барисаан үргэнөөр хүгжөө, барилгын олон организацинууд бии болоо, барилгын материалнуудые бүтээхэ, электростанцинуудые, харгы зам, интернат-һургуулинууд, больницанууд болон хүүгэдэй эмхи зургаануудые бариха, хүдөө ажахын продуктнуудые буйлуулха, мал шахаха предприятинууд байгуулагдана гэжэ Пленум тэмдэглэнэ.

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха хэмжээнүүдые бэелүүлээд, колхозуудта техникэ худалдаад, бэлэдхэл хэхэ гуримые хубилгаад байхада колхозуудай ниитын ажахые саашадань хүгжөөхэдэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэдэ, продукциин өөрынь үнэ химдаруулхада, тэдэнэй үндэһөөр колхозникуудай байдал улам һайжаруулхада болбосоролыень дээшэлүүлхэдэ таарамжатай шэнэ эрхэ нүхэсэл бии болоо.

Ниитын ажахынь ехээр хүгжэжэ байһые хараадаа абан, колхозникуудай хамтын суглаануудай шиидхэбэриин ёһоор, мүнгэн олзоһоонь колхозуудай хубаагдадаггүй фондо бүри ехээр мүнгэ зөөри оруулдаг болоо һаа таарамжатай байна. Хамагай түрүүндэ тракторнуудые, хүдөө ажахын машинанууд болон түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абахын, үйлэдбэриин байранuудые барихын, газар уһалан һайжаруулха барилганuудые хэхын, харгы зам заһахын, үйлэдбэриин гол шухала хэрэгсэлнүүдые капитальнаар заһабарилхын тулада, мүн колхозой экономикые түргэнөөр хүгжөөн дэбжээхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ажахын ашаг болон колхозой олзо дээшэлүүлхэ, бусад хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын, тэрэшэлэн һубарюулжа түлэхөөр колхозникуудай гэр байра барихын тулада хубаагдадаггүй фонднуудай мүнгэ зөөриие зорюулха. Олон колхозуудта зорюулан, барилгын материалнуудые бүтээхэ, хүдөө ажахын түүхэй эд болбосоруулха предприятинуудые барихын, харгы зам заһахын, интернат-һургуулинуудые, больницануудые, Культурын байшангуудые, бусад барилгануудые бодхоохын тулада колхоз хоорондын фонд байгуулха зорилгоор хубаагдадаггүй фондһоо мүнгэ һомололсодог байха.

Хубаагдадаггүй фондо хэды шэнээн мүнгэ зөөри оруулха байһанаа тодорхойлходоо, үйлэдбэриингөө ажал-ябуулгые колхозой һаадгүйгөөр эрхилхын тулада ойрын жэлнүүдтэ тэрэнэй өөрын эрьесын мүнгэ зөөритэй болохо, тэрэшэлэн ниитын ажахые хүгжөөлгэдэ колхозникуудые материальна талаарнь урмашуулха гол ёһо сахиха шухала байһые хараадаа абаха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургаха, колхозуудай ниитын олзын дээшэлхэ, колхозникуудай байдалай улам һайжарха тудам хүдөө нютагуудта барилга бүри үргэнөөр хэгдэдэг болоо.

Районуудай схемэнүүдые, ажахы доторой түсэблэлгэнүүдые проектнэ организацинуудай мүнөөнһөө зохёожо эхилхэнь шухала. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ, тусхай мэргэжэлдэ оруулха хараа зам, үйлэдбэриин болон ниитын байшангуудые, байрын гэрнүүдые тааруу һайнаар хубаарилжа табиха, электрын элшэ хүсөөр, уһаар хангаха ябадал, харгы заһалга, хэлхээ холбоон, колхозууд болон совхозуудай һуурин газарнуудые саашадань хүгжөөлгэ эдэ схемэнүүд дотор хараалагдаһан байха ёһотой.

Нютагай партийна болон советскэ органууд барилгын хойноһоо хинаалта шангадхаха, нютагай барилгын материал, конструкци болон зүйлнүүдые бүтээдэг болохо хэрэгтэнь түхеэрэлгэнүүдые үгэжэ, мүн колхоз хоорондын барилгын организацинуудые бэхижүүлгэдэнь колхоз, совхозуудта зохихо туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

СССР-эй Госстрой, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство хадаа түмэр-бетон, хабсаргагдадаг хубинуудые болон нютагай материалнуудые хэрэглэн колхоз, совхозуудта үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай байшангуудые, байрын гэрнүүдые барихада бүри химда байхаар типовой проектнүүдые зохёохо, тиихэдээ нютаг нютагай эрхэ байдалые хараадаа абаха, хүдөө нютагуудтахи барилгын шанарай хойноһоо хинаалта шангадхаха ёһотой.

Барилгада шухала болохо: барилгын материалнууд болон детальнуудые бүтээн гаргаха механизмуудые, барилгын машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые, үргэлгын-транспортна хэрэгсэлнүүдые, колхоз, совхозуудта бии байһан хүдөө ажахын машинануудта хэрэгтэй навесной түхеэрэлгэнүүдые, соргонуудые, санитарно-техническэ түхеэрэлгэнүүдые, модо, цемент, шифер, хадааһа, шэл болон түмэрөөр хэгдэһэн жэжэ зүйлнүүдые бүтээжэ, колхоз, совхозуудта үгэхөөр арадай ажахые хүгжөөхэ жэлэй түсэбүүд дотор СССР-эй Госплан хараалха ёһотой.

Хүдөө ажахые саашадань дэбжээхэ зорилгонуудые шиидхэхын тулада колхозно демократиие улам хүгжөөхэ ябадал хараада абан, колхозуудай хүтэлбэрилгын органуудые хубилгаха шухала. Хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэриие шэнэдхэн хубилгахатай хамта колхоз хоорондын нэгэдэлнүүдые—районуудай, областьнууд болон республикануудай союзуудые байгуулха тухай һанамжануудые зарим партийна, советскэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хэлэдэг байна. Эдэ асуудалнуудые шэнжэлхыень, хаража үзэхыень КПСС-эй ЦК-гэй Президиумдэ даалгаха.

10. Олониитын дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри бүри һайнаар ябуулхыень, долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид бэелүүлгэдэ, орооһо тариа, техническэ ургамал, мяха, һү, овощь, хартаабха болон бусад продуктнуудые элбэгээр абажа, гүрэндэ худалдаха уялгаяа заатагүй дүүргэлгэдэ хүдөөгэй коммунистнууд, комсомолшууд, колхозникууд, хүдэлмэришэд болон бүхы ажалшадай хүсэлэл оролдолгые зорюулхыень союзна республикануудай компартинуудай ЦК-нуудые, партиин крайкомуудые, обкомуудые, райкомуудые, партийна эхин организацинуудые КПСС-эй ЦК-гэй Пленум уялгална.

Хүн зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, шанарыень һайжаруулха гээшэ тон шухала удхашанартай. Ажалда коммунистическэ ёһоор хандадагаар хүдөөгэй ажалшадые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй ушар ёһо мэдэлгыень, эдэбхи хэшээлыень, журамыень саашадань дээшэлүүлхэ, хүнэй ухаан бодолдохи хуушанай үлэгдэлнүүдые зайсуулха талаар бүхы хүдэлмэри улам һайжаруулха гээшэ партийна организацинуудай уялга болоно.

КПСС-эй XXI съездын, КПСС-эй ЦК-гэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын, долоон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө совет арадай хэжэ байһан ниитэ тэмсэлдэ ямар үүргэ, ямар һуури эзэлдэг байһанаа колхозник, совхозой хүдэлмэришэн бүхэнэй, хүдөө ажахын бүхы ажалшадай эли тодоор, гүнзэгыгөөр ойлгохын тулада хүн зоной дунда ябуулагдадаг ниитэ-политическэ хүдэлмэриин бүхы арга методуудые хэрэглэхыень нютагай партийна органуудта, колхоз, совхозуудай партийна эхин организацинуудта дурадхаха.

(*Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта*)

1959 оной декабриин 25-да КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй баталан абаhан тогтоол

ХYДӨӨ АЖАХЫГАА СААШАДАНЬ ХYГЖӨӨХЭ ТУХАЙ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи, 2-дохи нюурнуудта)

11. Ажахын ябуулгын хойноhоо хинаха комиссинуудые предприятинуудта байгуулха тухай КПСС-эй ЦК-гэй 1959 оной июниин 26-най тогтоолые совхозуудай үйлэдбэриин ажал-ябуулгын түлөө партийна эхин организацинуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ зорилгоор совхозууд болон колхозуудай партийна эхин организацинуудта хамаатай болголсохо.

12. Хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, зүбөөр хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ, мүн мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдөөр, хүдөө ажахын продукци бүри элбэгээр абаха талаар долоон жэлэй түсэбөөр табигдаhан тодорхой зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ олониитые нягтаар элсүүлжэ шадаха эдэбхи хэшээлтэй, бэрхэ эмхидхэгшэдээр колхозууд болон совхозуудые али болохоор ханган бэхижүүлхэ гээшэ союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомуудай, обкомууд болон райкомуудай гол зорилгонуудай нэгэн зандаа саашадаашье үлэхэ гэжэ тоолохо.

13. Партиин XXI съездын, КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тулада комсомолой организацинууд, манай бүхы залуушуул хүдөөдэ тон ехэ зохёохы хүдэлмэри хэнэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Пленум ханангяар тэмдэглэнэ.

Һаалишад, гахайшад, тугалшад, мал адуулагшад, бригадирнууд, фермэнүүдые даагшанар боложо хүдэлхын тулада 40 мянга гаран эдир залуу хүбүүд, басагадые Рязаниин областиин комсомолой организаци мал ажалай фермэнүүдтэ эльгээhэн байна. Тэдэнэй нилээд олониинь дунда эрдэмтэй, ажал хэрэгээ амжалтатайгаар хэжэ, үйлэдбэриин эрхим үрэ дүн туйладаг хүнүүд юм. Сибириин, Казахстанай шэнэ газар элдүүрилдэг районуудай комсомолой организацинууд ехэ хүдэлмэри хэнэ. Брестын, Белоруссиин, бусад областьнуудай комсомолшууд кукуруза hайнаар ургуулжа амжалтануудые туйлаа.

Партийна организацинууд хадаа хүдөөгэй залуушуулай зохёохы үүсхэл эдэбхиие али болохоор дэмжэхэ, хүгжөөхэ, хүдөөгэй комсомолой организацинуудые ургуулан бэхижүүлхэ тухай саг үргэлжэ оролдолго гаргаха, ажахын болон культурна байгуулалтын тон шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэниие зоримгойгоор хабаадуулха зэргэтэй.

14. Илангаяа шэнэ газар элдүүрилдэг районуудта совхозно үйлэдбэриин горьтойгоор ургажа байhанhаа уламжалан, совхозно үйлэдбэриие дэбжээхын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын, продукциин өөрынь үнэ химдаруулхын түлөө тэмсэлдэ партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай дүүргэдэг үүргэ улам дээшэлнэ.

Совхозуудай профсоюзна организацинууд партийна организацинуудай хүтэлбэреэр социалистическэ мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөнүүдээр дамжуулан олониитые бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха, илангаяа шэнэ газар элдүүрилдэг районуудай совхозуудай хүдэлмэришэдые культурна ажаhуудалай талаар саашадаа улам hайнаар хангадаг болохо ёhотой.

15. Колхозуудай, совхозуудай, районуудай, областьнуудай, республиканuудай хоорондо социалистическэ мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ, тиихэдээ түрүү дүй дүршэл халан абалсуулжа, мүрысөөнэй дүн хододоо бүридхэжэ байха, мүрысөөнэй ямараар ябажа байhан тухай хэблэлдэ бэшэжэ, радиогоор дамжуулжа байха гээшэ долоон жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые болон социалистическэ уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ тон шухала арга нүхэсэл болоно. Уялгануудые дүүргэлгын хойноhоо олониитэ хинажа байха ёhотой. Долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай мүрысөөндэ хабаадагшадай зохёохы үүсхэл эдэбхиие али болохоор хүгжөөхэ, коммунистическэ ажалай бригаданууд болон ударнигуудай хүдэлөөе халуунаар дэмжэхэ гээшэ партийна, профсоюзна, комсомольскэ организацинуудай зорилго болоно.

* * *

Промышленностиие, хүдөө ажахые, эрдэм наукые хүгжөөлгэдэ, совет арадай байдал улам hайжаруулгада КПСС-эй XXI съездhээ хойшонхи богонихон үе соо шэнэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Эдэ бүгэдэ хадаа хүдэлмэришэд, колхознигууд болон советскэ интеллигенциин баатарлиг ажалай, манай партиин угаа ехэ зохёон байгуулхы ажал-ябуулгын үрэ дүн болоно.

Долоон жэлэй түсэбэй зорилгонуудые болзорhоонь урид дүүргэхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо талаар абаhан социалистическэ уялгануудаа бэелүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа, манай орондо коммунизм байгуулхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй хэрэгтэ эрхим туhа нэмэриеэ оруулхыень колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, бүхы ажалшадые, партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомолой организацинуудые Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум уряална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Социалистическэ Ажалай Герой Балдама Тугжиевна Доржиева.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурядай АССР-эй Мухаршэбэрэй аймагай „Эрдэм" совхозой хонишон Б. Т. Доржиевада Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Хони үсхэбэрилгэдэ элитэ ехэ амжалта туйлажа, 1959 ондо 100 эхэ хонин бүриhөө 150 хурьга абаhанайнь, тэрэшэлэн ноохо ехээр хайшалжа абаhанайнь түлөө Бурядай АССР-эй Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой хонишон **Доржиева Балдама Тугжиевнада Социалистическэ Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгожо, **Ленинэй орден, «Хадуур, балта»** гэжэ алтан медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1959 оной декабриин 25.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Ставрополиин хизаарай Кочубеевскэ районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон И. Н. Малашенкодо Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Хонин ажалда түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар үүсхэл гаргаhанай, 1958—1959 онуудай туршада 100 эхэ хонин бүриhөө 374 хурьга абаhанай, хонин бүриhөө дунда зэргээр 10 килограмм ноохо хайшалжа абаhанай түлөө Ставрополиин хизаарай Кочубеевскэ районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Малашенко Иван Никитовичтэ **Социалистическэ Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгожо, **Ленинэй орден, «Хадуур, балта»** гэжэ алтан медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1959 оной декабриин 25.

Хэмжээ абахаар болоо

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Сэлэнгэ) дүрбэдэхи фермэ hү hалгаар гээгдэлдэ оронхой.

Ямар шалтагаанhаа иимэ ушар тохёолдооб гэхэдэ, эндэхи үнеэдтэ биратай тэжээл үгтэнэгүй.

—Манай фермэ мартагдашанхай. Мүнөө хүрэтэр тэжээлэй рационшье табигдаадүй. Кормозапарнигай хүдэлгэгдөөгүй дээрэhээ талхан хуурайгаар үгтэнэ. Силосшье багаар эдинэ. Үнеэдээ үдэрэй нэгэл уhалнабди,—гэжэ фермын hаалишад гомдоно.

Энэ фермын ажал хүдэлмэри оньhожоруулха асуудалда колхозой хүтэлбэрилэгшэд анхарал хандуулнагүй. Тиимэhээ эндэхи hаалишад худагhаа хүнэгөөр уhа удхажа олон үнеэдээ уhална. Дулаан зохид гэргүй аад, тэжээл буйлуулагданагүй. Тиигэhэнhээ боложо, уhантай талха худхаад эдюулхэ баатай болоно.

Үнгэржэ ерэхэдээ үбhэн, зелёнкошье таhалдуулагдана. Ноябрь hарада фермынгээ үнеэдтэ hолоомо эдюулхэ гэлсэhэн аад, мүнөө болотор тэрэнээ асаржа диилэнэгүй.

Һаалишадай культурна, ажаhуудалай эрилтэнүүд саг соогоо хангагданагүй, оролдолго гаргагданагүй. Һонирхолтой, шухала асуудалнуудаар хөөрэлдөөн эмхидхэгдэнэгүй. Кино эндэ оройдоошье мартагданхай. Газетэ, журналнуудые ехээр хожомдуулжа асарна.

Эдэ тоологдоhон дутагдалнуудые бригадир нүхэр Тубаев, колхозой зоотехник нүхэр Цоктоев, зоотехник нүхэр Жадамбаев гэгшэд hайса мэдэбэшье, зохихо хэмжээ абанагүй.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци энэ фермэдэ hү ехээр hаадаг болохын тула хэмжээ абаха ушартай.

С. Цыдендоржиева.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй орденто гүрэнэй оперо, баледэй театрын артист, СССР-эй арадай артист Л. Линховоин.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй орденто гүрэнэй оперо, баледэй театрын баледэй солистка, РСФСР-эй арадай артистка Л. Сахьянова.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ Бурядай АССР-эй хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо тухай

Бурядай искусствын хүгжэлтэдэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө, Бурядай АССР-эй искусство, литературын декадын Москвада амжалтатайгаар үнгэрhэнтэйнь дашарамдуулан хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо:

БУРЯДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АРТИСТЫН

1. **Дондуков** Дагба Доржеевичтэ—Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Бурят драмын театрын артист, Бурядай АССР-эй габьяата артист.

БУРЯДАЙ АССР-эй АРАДАЙ УРАН ЗУРААШЫН

1. **Чернутов** Борис Булгатановичта — Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Бурят драмын театрын уран зурааша, Бурядай АССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша.

БУРЯДАЙ АССР-эй ИСКУССТВЫН ГАБЬЯАТА АЖАЛ-ЯБУУЛАГШЫН

1. **Болдонова** Ульяна Осиповнада — КПСС-эй обкомой наука, hургуули болон культурын таhагай инструктор.
2. **Гранат** Ефим Евгеньевичтэ — уран зурааша, декадна зүжэгүүдые гоёон шэмэглэхэ талаар консультант.
3. **Забельский** Иосиф Яковлевичта—режиссёр, РСФСР-эй дуушадай бүлгэмэй Бурядай отделениин харюусалгата секретарь.
4. **Зубравская** Любовь Матвеевнада—оперо, баледэй театрын концертмейстер.
5. **Иордан** Ольга Генриховнада—А. Я. Вагановагай нэрэмжэтэ Ленинградска хореографическа училищиин багша, балетмейстер.
6. **Майзель** Борис Сергеевичтэ—композитор, «Инаг дуранай түлөө», «Алтан дэн» гэжэ баледүүдые зохёолсоhон автор.
7. **Сергеев** Кондрат Игнатьевичта—уран зурааша.
8. **Сойникова** Татьяна Георгиевнада — А. Н. Островскиин нэрэмжэтэ Ленинградска гүрэнэй театральна институдай багша.
9. **Эпштейн** Ядвига Петровнада—оперо, баледэй театрын хормейстер.

БУРЯДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА АРТИСТЫН

1. **Бамбацыренов** Владимир Эрдынеевичтэ — оперо, баледэй театрын солист.
2. **Бесстрашнов** Николай Михайловичта—оперо, баледэй театрын солист.
3. **Гергенова** Василиса Владимировнада —дуу, хатарай ансамблиин оркестрын солистка.
4. **Голубчикова** Анна Алексеевнада—ород драмын театрын артистка.
5. **Дамбуев** Виктор Молоровичто—оперо, баледэй театрын баледэй солист.
6. **Дамбиев** Виктор Дамдиновичта—оперо, баледэй театрын баледэй солист.
7. **Жуковская** Тамара Георгиевнада—ород драмын театрын артистка.
8. **Саксонский** Исай Яковлевичта—оперо, баледэй театрын оркестрын талаар консультант.
9. **Седов** Андрей Михайловичта—оперо, баледэй театрын солист.
10. **Супер** Анатолий Борисовичта—оперо, баледэй театрын оркестрын солист.
11. **Хараев** Валерий Антоновичто — оперо, баледэй театрын баледэй солист.
12. **Чернова** Мария Иосифовнада — ород драмын театрын артистка.
13. **Чимитова** Дагзама Сулсуковнада—Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ бурят драмын театрын артистка.
14. **Шалыгин** Василий Васильевичта — дуу, хатарай ансамблиин концертмейстер.
15. **Шулунова** Галина Михайловнада—оперо, баледэй театрын баледэй солистка.

БУРЯДАЙ АССР-эй КУЛЬТУРЫН ГАБЬЯАТА ХYДЭЛМЭРИЛЭГШЫН

1. **Андреева** Евдокия Ивановнада—оперо, баледэй театрын главна администратор.
2. **Кузмерж** Лев Николаевичта—ород драмын театрын директорын орлогшо.
3. **Очиров** Бадарма Аюшеевичтэ — Бурядай номой хэблэлэй директор.
4. **Прохоров** Александр Ивановичта—Бурядай АССР-эй Культурын министерствын полиграфиздадай таhагай начальник.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. ЦЫРЕМПИЛОН.
БУРЯДАЙ АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1959 оной декабриин 28.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Советскэ искусствые хүгжөөлгэдэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө Бурядай АССР-эй искусство, литературын декадын Москва городто болоhонтой дашарамдуулан, республикын искусствын хэдэн хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгоо.

Бурядай Гүрэнэй оперо, баледэй театрын артистнууд Б. М. Балдаковто, Н. К. Петровада, Л. П. Сахьяновада, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Бурядай Гүрэнэй драмын театрын артистнууд Б. Н. Вампиловта, В. К. Халматовта РСФСР-эй Арадай артистын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Бурядай Гүрэнэй оперо, баледэй театрын главна уран зурааша А. И. Тиминдэ РСФСР-эй Арадай уран зурааша гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Композиторнууд Ж. А. Батуевта, Б. Б. Ямпиловта, уран зурааша Г. Е. Павловта, Бурядай Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин балетмейстер М. С. Арсеньевтэ РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша гэhэн зэргэ олгогдоhон байна.

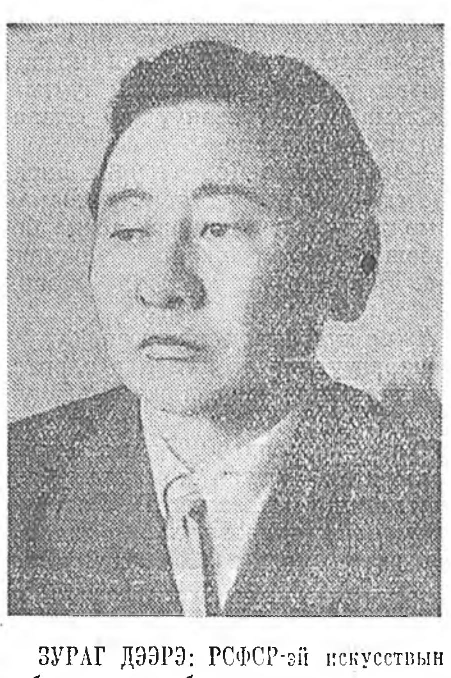
Бурядай Гүрэнэй оперо, баледэй театрын артистнууд П. Т. Абашеевтэ, А. Арсалановта, В. Д. Лыгденовада, В. Д. Манкетовтэ, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Бурядай Гүрэнэй драмын театрын артист И. Е. Мироновто, Бурядай Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин артист Ц. Л. Хоборковто, Гүрэнэй Ород драмын театрын артист В. С. Гусевтэ, театрын режиссер Ю. Ю. Коршунда РСФСР-эй Габьяата артистын нэрэ зэргэ олгогдобо.

Бурядай АССР-эй искусствын олон хүдэлмэрилэгшэд, уран hайханай бүлгэмүүдтэ хабаадагшад РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй Грамотануудаар шагнагдаа.

Бурядай Гүрэнэй дуу, хатарай ансамбль, Тарбагатайн аймагай Ехэ Куналей тосхоной Ород арадай хоор РСФСР-эй Верховно Соведэй Хүндэлэлэй Грамотануудаар мүн лэ шагнагдаhан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гүрэнэй ород драмын театрын артист, РСФСР-эй габьяата артист В. Гусев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша, композитор Б. Ямпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бурядай гүрэнэй драмын театрын артист, РСФСР-эй арадай артист Б. Вампилов.

Шэнэ түл хүлеэнэ...

Баргажанай Ленинэй (Дэрээн) нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон М. Аранзаевагай отарынхид энэ үбэл 100 хонин бүриhөө 100 хурьга абажа түлжүүлхын түлөө тусхай бэлэдхэл хэжэ байна. Хонидынь бултадаа искусственнаар үрэжүүлэгдэнхэй. Январь hарада хурьгад олооро гаража эхилхэнь. Отарынгаа 548 хонидые үбэлэйнь hайн байрада үнихэнэй оруулан хай. Тэрэ тоодо олохон зуhаг эхэ хонидтой юм. Тэдэнээ зорюута hайнаар эдеэлүүлнэ, шэмэтэй үбhэ эдюулнэ.

Хурьгадайнь байра дулаалагдаад, сонхонуудынь байра байрадаа яб байса hуулгагданхай. Доторойнь таhалганууд зохёогдоод, мүнөө сагаадагдажа, пеэшэнүүдынь түлигдэжэ байна. Мүнөө тэндэнь дезинфекци хэгдээ. Дэбдихэр хурьгадта хэхэеэ хонишон бүхэн хорин табан центнер хагда сабшажа абаа. Хурьгадай эдихэ хүхэ hайхан үбhэн дараатай бии.

Урда жэлэйхиhээ үбhэ тэжээл ехээр хонидто хубаагдаа. Жэшээнь, үнгэрэгшэ үбэл нэгэ хониндо 10 килограмм зелёнко үгтэhэн hаа, мүнөө үбэл 50 килограмм хубаагданхай юм. Үбhэн, hолоомо, овёс мүн лэ ехээр үгтэбэ.

— Энэ жэлэй түл хоролтогүй, тобироор абахын түлөө тэмсэхэбди, — гэжэ хонишон Аранзаева мэдүүлнэ.

Д. Санданов.

РЕДАКЦИИН ПОЧТОҺОО

Закаменай аймагһаа хүдөө бэшэгшэд мэдээсэнэ:

Агаарыһь сэбэр, уһаниинь тунгалаг

Зэдэ голой баруун таладахи хангил үндэр хадын ооргиһоо гуша гаран, душоод шахуу градус халуун уһан гарадаг юм. Ангуушадай ан гүрөөл барихадаа, мяхаень тэрэ уһан соо хээд абахада, боролшодог байха. Эртэ урда сагһаа хойшо нютагай зон энэ уһые «Енгорбойн» аршаан гэжэ нэрлэдэг.

Тэрээнииe һайса шэнжэлжэ үзөө хада, хүнэй бэедэ үнэхөөрөө ехэ туһатай байжа магад. Элдэб янзын дабһаар элбэг тула арбаад метрын талада хүрөөд бурзайжа, сагаан хужартал адляар хаташадаг юм. Тэрэ аршаанине шэнжэлэн үзөөд, ямар үбшэндэ туһатай талыень элирүүлжэ, зүбөөр хэрэглэжэ хэрэгтэ аймагай элүүрые хамгаалха эмнэлгын гарадаг зүгһөө һанала табидаггүйнь гэмшэлтэй.

Намар, зунай үедэ, үбэлэйшье сагта Енгорбойн аршаан ошожо амархада таатай зохид, байгаалинь гоё һайхан, агаарынь сэбэр, уһанинь тунгалаг юм.

Энэ колхоз хоорондын амаралтын гэр эмхидхээ бол, һайн байгаа. Аймагай эмхи зургаануудта нэгэ гагшадай зүгһөө нэгэтэ бэшэ нимэ һанамжа дурадхагдаһаншье байха.

Б. Шоёнов.

Гансал шалтагаанһаа

— Юу хэжэ байнаш, нөөхи автомашинаа хул дээрэнь гаргаба гуш?—гээд таһагые даагша нүхэр Дугаров жолоошодо хандана. Аймагайсэдкомой культурын таһагта орохо бол, иимэшүү удхатай хөөрэлдөө үдэр бүри дуулахат. Харууһа муутай, саг болзор соо заһабарилагдадаггүй дээрэһээ нэгэ-хоёр машинань үдэр бүри эбдэрээд һаатадаг. Тиимэһээ аймаг дотор кинокартина зөөхэ график ходо эбдэрнэ, тиигээд колхознигууд хэдэн үдэрөөр кино харанагүй.

Иимэл шалтагаанһаа культурын таһаг кино харуулха ноябрь һарын түсэб дүүргээгүй байшоо.

Хүдөөдэхи ажалшадай дунда кино үсөө, муугаар харуулнат гээд хүн болгон культурын таһагые сүүлээр бухэндэ шүүмжэлжэ байгша. Нүхэр Дугаров, тэрэнэй орлогшо нүхэр Круглякова юу бодоноб?

Д. Найжитов.

Пайщигудай зүбшөөлгүйгөөр...

Цакирай сельподо хоёр зуу гаран пайщик байгша һэн. Мүнөөшье тэрэ хэбээрээ байхал ёнотой. Аймагай түбые Закаменскда абаашахадань, Цакиртамнай хүн зон үсөөн болошоо гэжэ хэлэхын аргагүй.

Теэд һаяхан тосхоноймнай сельмагые хаажархёо. Пайщигудай зүбшөөлгүйгөөр магазин хааха шиидхэбэри абахань гайхалтай.

Ямар шалтагаан барижа, эндэхи магазин болюулба гээшэб? Аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Будаев харюусаха бээ.

Б. Доржиев.

Үбэлэй хүйтэнһөө айшоо гү?

Манай «Дружба» колхозой гэшүүд соёлой добтолгоор хараалһан «хэмжээ-ябуулгануудаа хэр бэрээ дүүргэжэ байһан тухайдаа хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, малшадта байрын гэр, культбаза, малай типовой байра шэнээр барихаар шиидхэжэ һэн. Тиигэжэ 25 хүнтэй барилгын тусхай бригада эмхидхэгдэй, ойрохон зуура хоёр гэр, культбаза барижа дүүргэ бэлэй. Һүүлээрнь малай байра барижа, хушаалтадань хүргөөд, пилорамын эбдэрһэн дээрэһээ зогсоожорхиһон байха. Тэрэ гэһээр нилээхэн саг үнгэрөө.

Малшадай ажаһуудалда анхарал табижа, манда шэнэ гэр байра барижа байхадань, урма баяр түрөө бэлэй. Теэд эхилһэн хүдэлмэреэ түргөөр дүүргэхэгүйнь гэмшэлтэй.

В. Дыжитов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шатараар облпрофсоведой түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэжэ байһан мүрысөөндэ хабаадагша: (зүүн гарһаа) В. В. Малтугуев (гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй түлөөлэгшэ), Н. И. Житомирский («Труд» бүлгэм).

А. Сельзэровой фото.

Һурагшадай үбэлэй амаралтын үдэрнүүдтэ

Улан-Удын Пионернүүдэй байшангайхид республикын багшанарай съездын үеэр эмхидхэгдэхэ выставкэдэ һурагшадай бүтээһэн элдэб зүйлнүүдые абаашахань. Тус байшангай уран һайханай бүлгэмэй гэшүүд съездэ хабаадагшадта концерт табижа, өөһэдынгөө бэлиг шадабарие харуулха юм.

Гараха январиин 1-һээ 10 хүрэтэр Пионернүүдэй байшанда городой эдэбхитэ пионернүүдэй хабаадаха ёлко үдэр бүхэндэ 2—3 дахин үнгэргэгдэхэ. Тэрэнь «Советскэ хүн замбуулиниие эзэлнэ» гэһэн темэтэй байха.

Тус байшангайхид авиамоделистнүүдэй, шатаршадай мүрысөө үнгэргэхэ бэлэдхэл хэжэ байнад.

В. Намдаков.

Шэнэ арга

Республикын ой модоной промышленностиин предприятинуудта ажаллагшад отологдоһон модоной гэшүүһэ, үзүүр гэхэ мэтые гараагаа суглуулжа сагаа барадаг, горьтойхон хүсэ гаргадаг байна.

Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэд инженер Петр Степанович Шешуковай хүтэлбэрээр отологдоһон модоной гэшүүһэ, бусад үлэгдэлнүүдые суглуулха шэнэ арга олобо. Трактерта шагтагалагдан ябажа, модоной гэшүүһэ суглуулдаг хүсэрэлгэ тэдэнэрэй хүсөөр зохёогдоо.

Тэрээниинь хүдэлгөөд туршахада, халаан соо гектар хахад талмайн гэшүүһэн сэбэрлэгдэжэ, мүнөө улам нарижуулагдажа байнхай. Саашадаа түгэс нарижуулагдаад байхадань халаан соо 6—7 гектар талмайн гэшүүһэ, бусад үлэгдэл суглуулха аргатай болгодохо юм. Тиигэжэ модоной гэшүүһэ суглуулха хүдэлмэриһөө 20—30 хүн сулөөлэгдэхэ болоно.

Сүүд дээрэһээ

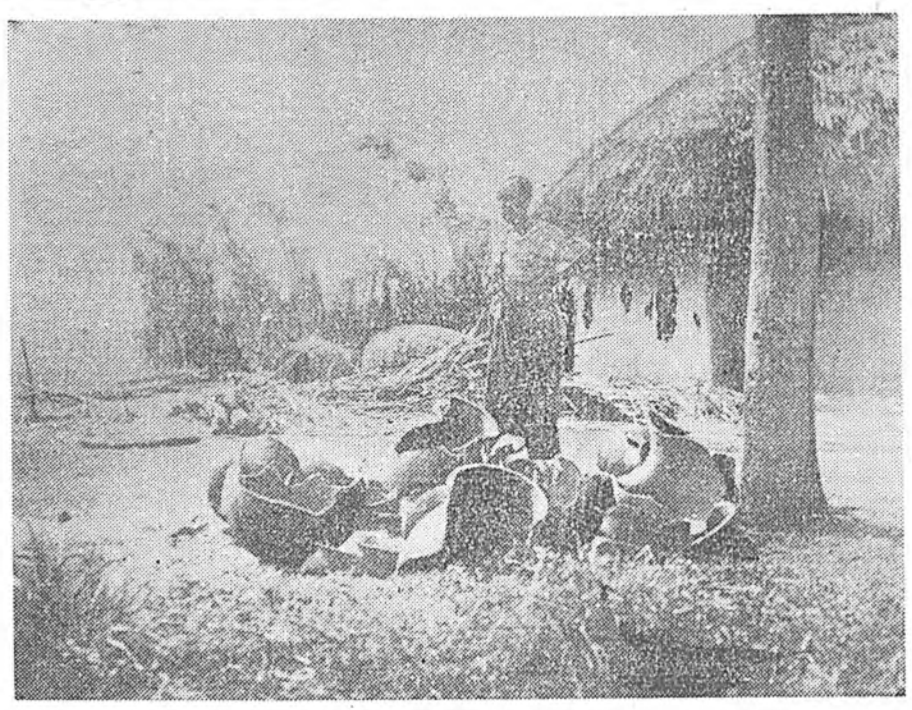
Зэмээ амасахань

Лазо посёлог шадар (Улан-Удэ город), Удэ голой мүлһэн соо хэбтэһэн нюсэгэн хүнэй бэе 1957 оной ноябриин 1-нэй һуни олдоһон юм. Тэрэнэй ямар шалтагаанаар алагдаһан тухайдань хэлэбэл иимэ: эрхим малшадай нэгэн — Түнхэнэй аймагай Туранай сомоной «Искра» колхозой хонидой фермые даагша Шадра-Була Будаевич Ангаев тэрэ үеэр республикын хүдөө ажахын выставкэдэ ерэһэн аад, хорото дээрмэшэдэй гарта орожо, алуулһан байгаа. Түрүү хонишоной хубсаһые тоноһон алуурщад энэ жэлэй намар баригдажа, сүүдэй урда зогсоһон юм.

Гэмтэдэй хэрэгынь байгша оной декабриин 21—22-то Бурядай АССР-эй Верховно Сүүдтэ харагдажа, Н. С. Тюменцев, А. И. Гаськов гэгшэд буудагдажа алагдахаар шиидхэгдээ.

Г. Батуев,
Бурядай АССР-эй прокуратурын ахалагша мүрдэгшэ.

Хилын саанаһаа

Центральна Африка. Бельгиин эзэлдэг байдаг Руанда-Урунди гэжэ газарта нютагай феодалнуудта эсэргүү арадай восстани болобо. Бельгиин парашютистнүүд болон тэмсэлээд хоёрой хоорондо неделиин туршада шанга тулалдаан болоо. Хэдэн зуугаад африканхид алуулһан мянга гаран хүн арестовалагдаһан байна. **Зураг дээрэ:** тулалдаанай һүүлээр. Энэ ерэһэн феодалнуудай һуйхэх хэһэнииньхалуулагдана.

ТАСС-эй фотохроника.

Н. С. Хрущевой харюугай бэшэгүүд дэлхэй дээрэ түйлай ехэ һонирхол түрүүлбэ

ПЕКИН, декабриин 26. (ТАСС). Дээдэшүүлэн уулзаха газар, болзор тухай асуудал тушаа баруун гүрэнүүдэй правительствонуудые толгойлогшонорой бэшэгүүдтэ Советскэ Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевэй үгэһэн харюугай бэшэгүүд тухай мэдээсэлнүүдые эндэхи бүхы газетэнүүд толилоо.

СОФИЯ, декабриин 26. (ТАСС). Дээдэшүүлэй уулзалга тушаа президент Эйзенхауэр, Великобританиин премьер-министр Макмиллан, Францин республикын президент де Голль гэгшэдэй бэшэгүүдтэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой үгэһэн харюу тухай мэдээсэлые Болгариин бүхы газетэнүүд мүнөөдэр толилоо. Дээдэшүүлэй уулзалга тухай Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэл түгэс бэелбэ гэжэ «Труд» газетын «Дээдэшүүлэй уулзалга тухай» гэһэн статья соогоо бэшэнэ. Эгээ шухала болоһон уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхын тулада дээдэ тушаалтадай уулзалгые дары үнгэргэхэ тухай дурадхал Советскэ правительствын хоёр жэлэй урда тээ оруулхадань, баруун оронуудай хархис этэгээдүүд тэрээнииинь эзэгы шэрүүнээр угтаа бэлэй. Тэдэнэр энэ дурадхалынь советскэ пропагандын шэнэ һэдэлгэ гэжэ соностохон байгаа.

Гэбэшье «хүйтэн дайн» һужэрөөгшэдэй бурюу байһыень бодото байдал элирүүлжэ үгэһэн байна. Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай политиканы тэрээнэй хүсэ багатай байһаниие гэршэлнэ гэжэ баруун гүрэнүүдэй зарим этэгээдүүд хашхаралдадаг байһан советскэ ракетэнүүдэй замбуулин худар нидэжэ, һарада хүрэһэнһөөнь хойшо ушар байдалые ойлгоһон байна.

БЕЛГРАД, декабриин 26. (ТАСС). Дээдэ тушаалтадай зүблөө үнгэргэхэ болзор тухай асуудалаар Советскэ правительствын һанамжа тухай «Борба» гэжэ югославиин газетэ мүнөөдэр нигэжэ бэшэбэ: США-гэй, Англиин, Франциин правительствонуудай толгойлогшонорто Н. С. Хрущевой үгэһэн харюуе бүхы дэлхэй дээрэ баяртайгаар угтаха байһаниинь дамжаггүй.

СТОКГОЛЬМ, декабриин 26. (ТАСС). Дээдэшүүлэй зүблөөн тухай Советскэ правительствын һайн харюу үгэһэн тушаа Швециин газетэнүүд томо гаршагуудтайгаар бэшэнэ. Агуухэ гүрэнүүдэй правительствонуудай толгойлогшонорой зүблөө үнгэргэхэ дурадхалые Советскэ Союз юрэнхы дээрэнь һайшааһаниинь мэдээсэлнүүд соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Зүблөө зарлаха болзор тухай хэлэхэ болоо һаа, Н. С. Хрущевой заһаан болзорые баруун гүрэнүүдэй зүбшөөхэдэнь юуншье һаад хэхэгүй гэжэ «Экспрессен» газетэ тэмдэглэнэ.

КАИР, декабриин 26. (ТАСС). Дээдэ тушаалтадай зүблөө Парижда үнгэргэхэ Советскэ правительствын зүбшөөһэн тухай мэдээсэлые газетэнүүд нэгэ эли газартаа толилно, энэ ушар байдалай тон шухала удхашанартай байһыень тэмдэглэнэ. Д. Эйзенхауэр, Д. Макмиллан болон Ш. де Голльдо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын эльгээһэн бэшэгүүдые олон газетэ тэрэ хэбээрнь толилбо.

ПАРИЖ, декабриин 26. (ТАСС). Дээдэ тушаалтадай зүблөө үнгэргэхэ газар болон болзор тушаа баруун гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой үгэһэн харюу «бүхы дэлхэй дээрэ һайшаагдаа» гэжэ мүнөөдэр «Юманите» газетэ бэшэнэ.

Румыниин Национальна ехэ суглаанай сесси нээгдэбэ

БУХАРЕСТ, декабриин 26. (ТАСС). Румыниин Арадай Республикын Национальна ехэ суглаанай сесси мүнөөдэр эндэ нээгдэбэ. Сесси 1960 оной бюджет тухай хуулиин проектые, РНР-эй конституциин зарим статьянуудта оруулагдаха хубилалтануудые хаража үзэхэ, буу зэбсэг бүгэдэнииге тэгрээ, гүйсэд хуряаха тухай дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта СССР-эй Верховно Соведэй эльгээһэн хандалгые зүбшэн хэлсэхэ, сессинүүдэй хоорондо гаргагдаһан Указуудые баталха байна.

Румыниин Арадай Республикын Финансын министр А. Вижоли 1960 оной гүрэнэй бюджедэй проект тухай элидхэл хэбэ.

ДРВ-гэй худэлмэришэн ангиин амжалта

ХАНОЙ, декабриин 26. (ТАСС). Һүүлэй жэлнүүдэй туршада нилээд урган Вьетнамай Демократическа Республикын худэлмэришэн анги оронойгоо промышленностые хугжөөлгөөр ехэ амжалта туйлаба. Ороной сүлөөлэгдэһэнэй һүүлээр ДРВ-гэй арадай ажахын бүхы һалбаринуудта худэлмэришэдэй тоо 1955 онойхитой сасуулхада 50 процентээр олошоройн байна. Экономическа һэргээн бодхоолгын үедэ жэлэй турша соо ороной худэлмэришэд промышленна 28 предприятиин барилгые дүүргэһэн, үргэдхэһэн, 50 предприяти шэнээр бариһан байна.

Бури 1957 ондо ДРВ-гэй предприятинуудта продукци гаргалга 1955 онойхидо орходоо 8 дахин ургаһан байгаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ Вьетнамай худэлмэришэд промышленна үйлэдбэриин гүрэнэй түсэбые 11,8 процентээр улуулан дүүргэбэ. Энэ жэлдэ 70 фабрика болон руднигуудай ажалшад жэлэйнгээ үйлэдбэриин даабариие болзорһоонь 1—2 һара урид дүүргэһэн байна. Патриотическа мүрысөөнэй ябаса дундуур үйлэдбэриин 35 мянган түрүүшүүл ургажа гараа. 15 түрүүшүүлдэ ажалай геройн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Н. С. Хрущевой бэшэг тушаа Сагаан байшангай мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, декабриин 26. (ТАСС). Дээдэшүүлэй зүблөө үнгэргэхэ болзор тухай Н. С. Хрущевой дурадхалда харюу үгэхынгөө урда тээ Холбоото Штадууд Англитай, Францитай зүбшэхэ байна гэжэ Сагаан байшан мүнөөдэр соносхобо.

Японой хүн зоной тоо

ТОКИО, декабриин 26. (ТАСС). 1959 ондо байһан Японой хүн зон тухай мэдээсэлнүүдые премьер-министрын канцеляри толилбо гэжэ Японой радио мэдээсэбэ. Энэ жэлэй октябриин 1-дэ хүн зоонинь тоо 92.970 мянга байба. 1959 оной турша хүн зоной тоо 960 мянгаар нэмэбэ.

Хүн зоной тоогой талаар Япон дэлхэй дээрэ табадахи һуури эзэлнэ.

Найдамтай нүхэр

Одооошье үглөөнэй ажал дүүрэжэ, Бадма-Доржомнай сайгаа уухань гэрээ гэртэхинэйнгээ һанан гэнээ, харин гэртэ оромсоорооо, нөөхил номоо бараад һуушана. Һонирхожо уншажа байһан номһоо һалахаар бэшэ ха юм.

— Үгы сайлахаа ягаа хүмшээ. Аягалагдаһан сайшни хүрэжэ байнал.

— Мэнэ мэнэ. Энээхэн хэдэн хуудаһа сагтаа дүүргэд, сайлахаб.

Ахангайн гүүртышхидэй үглөөнэйнгөө ажалһаа ороод, сайлахаа түхеэржэ байтар газаа машиниин эрэжэ зогсошоо абяан дуулдаад, үүдэн нээгдэжэ, сэн бун болоһон хүнүүд орожо ерэбэ. Тэдэнэй дунда библиотекые даагша Гомбожап Чимитович Жанчиповшье, зоотехник Ринчин Бадмаевшье бии.

Мэндэшэлэлсэһэнэйнгээ һүүлээр нүхэр Жанчипов хүхюүтэйгээр минһэрэн татаад, гүүртые даагшада иигэжэ хандана:

—Зай, Бадма-Доржо, номоол уншажа байна гүбди?

—Уншажал байналди даа. Мүнөөш уншангүйгөөр малшье адуулхань бэрхэтэй болоо ха юм.

—Коммунизмын үедэ сула наукын кандидадууд, ехэ ехэ эрдэмтэд мал адуулдаг болохо юм гэлсэдэг, —гэжэ энэ байгшадай нэгэн тэдэ хоёрой хөөрэлдөөндэ оролсоно.

—Тиимэ ююбы? Тиигээд лэ Бадма-Доржомнай интэрээ ном уншадаг, эрдэм ухаа шудалдаг байгаа ха юм,—гэлдэжэ эндэ байгшад хүхилдэнэ.

—Тээсгэн асарһан номуудыетнай һаял дүүргэжэ байнаб. «Һайн хүн—һанаагаар» гэжэ, баһал һонин номуудые абаад хүрэжэ ерэбэ гүүтэ даа?

—Юу хээн биил даа. Нүгөө «Наследник из Калькутты» гэжэ зузаан романаа, мүн хүдөө ажахын темэнүүд дээрэ абаһан номуудаа хүу уншаа гэшэ гүш? Ягаа түргөөр уншанаш? Али сагтаа ажалладаг, али сагтаа номоо уншадаг хүмши?

—Манайш Бадма-Доржо ажаллахаешье ажаллаад, амархыешье амараад, номшье уншаха сүлөө зайгаа олоод байдаг хүн ааб даа, —гэжэ зоотехник Ринчин Хамаевич хэлээд, үбэрөө удалжа, зуутын, табитын шарбуусануудай зузаахан мүнгэ гаргана.

—Зай, Бадма-Доржо, урда һарада мал һайнаар таргалуулһанай тушаа тэрэ түлөбэриин мүнгэ абаха болобош. Бухгалтериһаа эльгээн һа. Бари,—гээд, тэбхэгэр зузаан мүнгэ гаргажа һарбайна.

Ажал хүдэлмэри тухайгаа, буруу, хашарагуудайнгаа ямараар таргалжа, тэдээдээ ямар тэжээл эдюулжэ байһан тухайгаа хөөрэжэ байжа хоорондоо Бадма-Доржо Бальжитов хүушан номуудаа библиотекарьтэ тушаажа, Р. Батожабайн «Төөригдэһэн хуби заяан», «Энэдхэгэй уран зохёолшодой «Расказууд», Джек Лондоной «Шэлэгдэмэл зохёолнууд», «Советскэ ракетэ замбуулиниие шэнжэлнэ» гэхэ мэтын номуудые абаба.

— Зай, Бадма-Доржо, буруу, хашарагуудыешни ошожо харая. Декабрь соо ноябриинхидаа хүрэхөөр таргалуулжа байна гуш, үгы гү гэжэ шалгая,—гээд зоотехник дурадхана.

Шэнэ баригдаһан байрын урдахи олон таһалгатай хоройнууд соо томо жэжээрээ, һаһа һаһаараа илгагдаһан буруу, хашарагууд эдеэлжэ байна. Нэгэ бүлэг хашарагууд һая уһалжа ерээд, хашаа хоройдонь үшөө оруулагдаагүй, газаагуур игаажа, ута гэшхын корыта соһоо тэжээлэй дабһа долёожо байхань харагдана. Буруу, хашарагууд булта хээлирхүү, дурата дурагүйгөөр ногоохон һайхан үбһэ шэмхэлжэ, зарманиинь шалаагаа гарангаа лүс-лас мүргэлдэжэ байна. Залуу шинраг зоотехник Ринчин Бадмаевай нэгэ томохон хашарагай хоёр эбэртэ аһаад, доошонь нуга даран, хүдэлгэнгүй байлгахадань, тэрэнь балайшье диилдэнэ, нуга даруулаад байха янзагүй. Тархяа хоёр тээшэнь һэжэжэ, һүүлээ дээрэ үргэн, гэдэргээ сухаряад, залуу хүбүүе шэрээд гүйжэрхихэе һанана.

—Борьбоо хабирһан бурууинда зүб гэжэ һанаһамни, Ринчин Хамаевич, бирахагүй байбалши,—гэжэ нүхэр Жанчипов хэлээд, баһа хүхилдөөн болошоно.

— Тээсгэн ерэһэндэмни орходоо шудхэрнүүдшни шангахан болоод байнал. Яһала үзэһэлжэ, таргалжа байна гэбэ,—гэжэ зоотехник.

—Хоёр-гурбаһ һара соо шахагдаад байхадаа эдэнэршни миил хабтайлдаашьха ха даа. Декабрь һара соо ноябриинхиһаа һургагүй һайнаар таргалжа байна гэжэ һанадаги. Хэй нэгэ нэгэнинь 700—800 граммаа суудхэдэ нэмэхэл ха, —гэжэ гүүртые даагша нүхэр Бальжитов этигэнгүүр хэлэнэ.

Оролдосотой эрхим ажалаараа Бадма-Доржо Бальжитов гансашье Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо бэшэ, бүхы Хэжэнгэ нютагаа суурхажа байһан юм. Колхозой правлениин, партиина эхин организациин ямаршье ажал даалгахада тэрэ хододоо эрхимээр дүүргэжэ, зон нүхэдтөө магтуулжа байдаг. Мүнөөшье жэл үбэлэй һаранудта залуу мал—буруу, хашарагуудые шахаха, һайн харууһа, эдеэлүүлгэһээ байгаажа түлжүүлэн томо болгохо гэһэн зорилго табихадаа, колхозой правлени Бадма-Доржо Бальжитовые шахагдаха малай нэгэ гүүртые даагшаар томилһон байгаа бшуу. Манай эндэхи шэмэрүүн хүйтэн уларилтай үбэлэй һаранудта хашараг, буруунуудые анха түрүүшынхээ шахаха даалгабари абахадаа нүхэр Бальжитов зон нүхэдэйнгөө, колхозойнгоо правлени болон партиина организациин урда ехэ харюусалгатай байһанаа гүйсэдөөр мэдээрэ һэн. Тиибэшье тэрэ түрүүшын үдэрнүүдһөө КПСС-эй ЦК-гэй декабриин Пленумэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсожо, хашараг, буруунуудаа түргэнөөр таргалуулжа захалаа. Хамта 130 толгой буруу, хашарагуудые шахажа, түлжүүлэн томо болгожо байгаад, ноябрь һара соо нэгэ нэгэнэйнь шэнгүүрые үдэртөө дундаа зэргээр 611 граммаар нэмээгээ. Зүгөөр ноябрь һарын 10 гараһаар лэ тэдэнэр үнэхөөр байрадаа байлгажа, шахажа захалһан юм гэжэ тэмдэглэжэ хэрэгтэй.

Нүхэр Бальжитов хашараг, буруунуудые ягаад һайнаар таргалуулнаб гэхэдэ, тэрэ малаа саг сагтань зоотехнигэй табиһан нормын ёһоор эдеэлүүлнэ, дуран сооньуһална, тэжээлэй дабһа долёолгоно. Малайнь байра дороһоо дулаан.

Энэ гүүртынхид мүнөө шахалгын таргалуулгын үеэр тэжээлэй 6 единицэ тухай гэхэ гү, али үдэртөө малайнгаа толгой бүридэ дундаа зэргээр 4 килограмм һайхан үбһэ, мүн тэрэ тухай зелёнко, 2 килограмм хара тариан һай татаһан талха, 1 килограмм һайхан һолоомо эдюулнэ. Һаядаа силос эдюулжэ захалхань. Ниигээд шахагдажа байһан малай үбһэнэй, талханай нормо бии ехэ болгогдохо юм. Һаядаа тус бүридэнь үдэрэй 5 килограмм үбһэ, 2,5 килограмм талха эдюулэгдэхэ болохонь. Тиигээд һүүшын һарада үбһэнэй нормо 5,5 килограммда, талханай 3 килограммда хүргэгдэхэ байна.

Ажал хүдэлмэри тухайнь нүхэр Бальжитовтай нилээд хөөрэлдөөд, саашалаа һэмди. Колхозой шахалгын малнуудай нүгөө гүүртэдэ ошохо замдаа зоотехник Ринчин Бадмаев энэ малшание арагагүйгөөр магтажа, тэрэнэй ажалша бүхэриг тухай һонирхолтой юумэнүүдые хөөрэбэ. Жэшээлхэдэ, тэрэ ямар нэгэн малай гүүртэ, отаринуудые даажа байхадаа хэнэйшье туһаламжагүйгөөр тэдэнэйнгээ байрые өөрөө барижархидаг, үбһэень абадаг занщалтай. Энээнһээ урда хонишоноор ажаллажа байхадаа Худанай голой Дээдэ һүүжэ гэжэ газарта нэгэ бүхэли отара хонидой байха байра гансаараа бариһан юм. Мүнөө чахагдаха буруу, хашарагуудые даажа абаад, баһал хэнэйшье туһаламжагүйгөөр өөрөө шэнэ бууса түхеэрээ.

—Хэрбээ энэ буусын байра, малнуудай һууха гэрнүүдые хүлһэлөөд барюулха болоо һаа, адагтаа 30—40 мянган түгэриг гаргашалагдаха байгаа. Иимэ хүнүүдтэй байхада найдамтайшье, урматайшье гэшэдаа,—гээд, нүхэр Бадмаев баталан хэлэбэ.

Д. Цыренжапов.

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын декабриин 27-ной номерой 4-дэхи хуудаһанда толигдоһон «Бэеэ хүсэһэн литература» гэжэ статьягай һүүлшын колонкын хоёрдохи абзацһаа иигэжэ уншахые гүйгана: «...Зүбшөөн хэлсэгэдэ табигдаһан номууд соохи олохон шүлэгүүдэй оршуулгань (И. Френкель, Е. Евтушенко хоёройхиһоо бэшэнгүйнь) араг гэжэ».

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01232. г. Улан-Удэ, Типография Министерства культуры Бурятской АССР Зак. № 5143.